

DE OORLOG, 25 december 1914
 [ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27919]
 [Vrijdag 25 December 1914]

Inhoudsopgave 25 december 1914

[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27919]	1
DE OORLOG	2
Op het Westelijk oorlogstooneel.	2
Officieel Duitsch legerbericht.	2
Officieele Fransche berichten.	2
Officieele Engelsche berichten.	2
Duitsche vlieger boven Dover.	2
In België en Frankrijk.	2
In West-Vlaanderen.	3
Een Kerstgroet van den Duitschen kroonprins.	3
Op het Oostelijk oorlogstooneel.	3
Officieel Duitsch legerbericht.	3
Rusland en Duitschland.	3
Oostenrijksch legerbericht.	4
Russisch legerbericht.	4
Hoc de Duitschers door het Russische front bij Brzeziny braken.	4
Op Zee.	6
In de straat van Otranto.	6
Voor Akaba.	6
BELGIË.	6
De toestand in België.	6
Een beschuldiging.	7
Duitsche brouwerijen.	7
ENGELAND.	8
Werkloosheid.	8
OOSTENRIJK-HONGARIJE.	8
De opvolger van F. Z. M. generaal Potiorek.	8
De toestand in Hongarije.	8
Keizer Franz Joseph.	8
ITALIË.	8
Den kracht der neutralen.	8
TURKIJE.	9
In den Kaukasus.	9
Bulgarije en Griekenland.	9
PERZIË.	9
Een aanslag.	9
VEREENIGDE STATEN.	9
De Amerikaansche pers en Duitschland.	9
Nederland en de oorlog.	9
Uitvoerverbod levende runderen en varkens.	9
Contrabande.	9
Kleeren voor de vluchtelingen.	10
De Nederlandsche post en de Engelsche censor.	10
Leeningswet 1914.	11
Comités voor Belgische vluchtelingen.	11
Geïnterneerd officier ontvlucht.	11
Tooneelstukken voor geïnterneerden.	11
Interneeringsdepôts.	11
Belgische Vluchtelingen.	11
Verkeer met Duitschland.	12
Wollen handschoenen en handmoffen.	12
Een Duitsch fantasiebericht.	12
Vreemde munt in Limburg.	12
INGEZONDEN STUKKEN.	12
De telegraaf en de oorlog.	12
Effecten- en Geldmarkt.	13
Eenige beschouwingen over het afgelopen jaar.	13

Kerstmis. Hedenavond en morgenavond verschijnt het Handelsblad niet.

10 **DE OORLOG**

In West-Vlaanderen. — Hoe de Duitschers bij Brzeziny door het Russische front braken. — Het Fransche Parlement. — De toestand in Turkije.

Op het Westelijk oorlogstooneel.

15 **Officieel Duitsch legerbericht.**

BERLIJN, 24 Dec. (W. B.) Rapport van het groote hoofdkwartier:

De vijand herhaalde gisteren in de omgeving van Nieuwpoort zijn aanvallen niet. Bij Bixschooten maakten onze troepen in de gevechten van den 21sten 230 gevangenen.

20 De vijand toonde groote activiteit in de omgeving van het kamp van Châlons; hier werd een heftig artillerievuur afgegeven door de Franschen.

Bij Souain en Perthes deed de vijandelijke infanterie aanvallen, die echter werden afgewezen.

25 Een door den vijand onder scherp artillerievuur gehouden loopgraaf werd ons ontnomen; des avonds echter weer door ons veroverd. De stelling werd na dezen welgeslaagden tegenaanval opgegeven, aangezien gedeelten van de loopgraaf door het vijandelijk vuur vrijwel overstroomd werden; ruim honderd gevangenen bleven in onze handen.

Officieele Fransche berichten.

30 De Fransche legatie deelt omtrent de krijgsverrichtingen heden het volgende mede: Den 22en zijn wij tusschen de zee en de Lije op verschillende punten vooruitgekomen: 150 meters tusschen de zee en den weg van Nieuwpoort naar Westende, 150 meters in de streek van Steenstrate-Bixschooten. In samenwerking met het Engelsche leger hebben wij het dorp Givenchy hernomen.

35 Oostelijk van Amiens, aan de Aisne en Champagne, hadden artillerie-gevechten plaats. Onze batterijen hebben den vijand genoodzaakt verschillende loopgraven tusschen den spoorweg aan Laon en den weg van Neuchatel te ontruimen. In de streek van Perthes-Hurlus hebben wij, na een krachtig bombardement en twee aanvallen, het laatste stuk der Duitsche linies genomen, die wij den 21en gedeeltelijk hadden veroverd. Een hevige tegenaanval werd door ons afgeslagen. Wij hebben een sectie mitrailleurs

40 genomen. Bij den molen van Perthes zijn wij eveneens vooruitgegaan. Ten noordoosten van Beauséjour vorderden wij 800 meter. De vijand deed opnieuw een tegenaanval, die werd afgeslagen.

In het bosch van la Grurie kwamen wij merkbaar vooruit op onzen linkervleugel, welke, op een loopgravenfront van 400 meter lengte, in diepte 100 tot 250 meters vorderde.

45 Wij hebben twee Duitsche linies in de lucht doen vliegen bij Frou de Paris en twee geblindeerde schuilplaatsen van den vijand vernield.

Aan de Maas is een batterij van 77 m.M. en een van 15 m.M. door onze artillerie tot zwijgen gebracht.

50 **Officieele Engelsche berichten.**

Met weglating van hetgeen bekend is, wordt aan een communiqué der Engelsche legatie het volgende ontleend:

55 De Koning heeft een aantal ambulance-automobielen aangenomen als Kerstgave voor de Britsche land- en zeemacht, geschonken door den Maharadjah van Gwalior; de Maharadjah en de Begum van Bhopal hebben een hospitaalschip ingericht en de Maharadjah heeft £38,000 geschonken voor het ondersteuningsfonds.

Duitsche vlieger boven Dover.

60 LONDEN, 24 Dec. (Renter.) Een Duitsche vlieger vloog over Dover in den morgen bij mistig weer en liet een bom vallen, die in een tuin viel en daar ontplofte, zonder schade aan te richten. De vlieger werd slechts enkele seconden waargenomen en vertrok onmiddellijk weer over zee.

In België en Frankrijk.

65 PARIJS, 24 Dec. (Reuter.) (Communiqué.) Van de zee tot de Lye zijn wij vooruitgegaan door het aanleggen van mijnen in de duinen. Wij hebben voor Lombaertzijde een aanval afgeslagen.

Te Zwartele, ten zuidoosten van Yperen, kamen wij een groep huizen.

70 Het Belgische leger zond detachementen voorwaarts op den rechteroever van de Yser ten zuiden van Dixmuyden en organiseerde daar een bruggehoofd.

In het Aisnegebied sloegen Zouavon verscheiden aanvallen der Duitschers schitterend af en bleven zij meester van de Duitsche loopgraven bij den weg naar Puisaleine, die op 21 dezer genomen waren.

75 In Champagne consolideerden wij de vorderingen, die wij gisteren hadden gemaakt in de streek van Craonne en Reims. Ten noordwesten van Mesnil les Hurlus veroverden wij 400 M. Deutsche loopgraven.

De Duitschers poogden bij Ville aan de Tourbe (een zijriviertje van de Aisne) tot het offensief over te gaan, de artillerie dreef hen echter uiteen.

In Woëvre bracht onze artillerie de Deutsche batterijen tot zwijgen.

80 In de buurt van Ban de Sapt, ten noord oosten van St. Dié, trok onze infanterie voort en nestelde zich op het gewonnen terrein.

In West-Vlaanderen.

Een onzer berichtgevers te Sluis meldt:

85 Langzamerhand komen nadere bijzonderheden in over het hevig gevecht, dat verleden Maandag in de buurt van Nieuwpoort werd geleverd en meer en meer blijkt het dat de aanval van de verbondenen aan dien kant goed gericht was en krachtig werd doorgezet. Sedert het offensief der verbondenen zoo krachtig wordt doorgezet, hebben vrij groote troepenverplaatsingen van den kant der Duitschers plaats, voornamelijk in de richting

90 van Swevezeele en Ruddervoorde. Van Brugge ontvang ik nog het bericht, dat aldaar vier groote kanonnen zijn aangekomen, welke tot hiertoe nog geene bepaalde bestemming schijnen te hebben, want zij zijn aan de Brugge-Bassins opgeborgen, zonder dat er aan eene opstelling aldaar gewerkt wordt. Het schijnt dus wel, dat zij naar een andere plaats gezonden zullen

95 worden.

Een Kerstgroet van den Duitschen kroonprins.

De Deutsche kroonprins heeft aan de onder zijn bevelen staande troepen de volgende kerstgroet gezonden: "Kerstmis in Frankrijk in nauwe aanraking met den vijand, zulk

100 een feest moet voor ons allen onvergetelijk blijven. Ik wensch aan allen, die behooren tot mijn dapper leger, Gods rijksten zegen, opdat wij door ons soldatengeluk en als strijders, die zich bewust zijn van hun plicht, een vrede mogen verwerven, waarop wij en het geliefde vaderland trotsch kunnen zijn. Evenals mijn grootvader, kroonprins Friedrich Wilhelm, met Kerstmis 1870 aan zijn

105 braaf leger, waarin uw vaders en grootvaders dienden, zend ook ik aan elk van mijn trouwe medestrijders als een bescheiden souvenir aan het gemeenschappelijk Kerstfeest in Duitschlands grootsten tijd een tabakspijp met mijn portret erop. Get. Wilhelm, kroonprins van het Deutsche rijk en van Pruisen."

110 Op het Oostelijk oorlogstooneel.

Officieel Duitsch legerbericht.

BERLIJN, 24 Dec. (W. B.) Rapport van het groote hoofdkwartier:

Onze troepen hebben vanuit Soldau en Neidenburg (Oost-Pruisische grens) opnieuw het offensief genomen en in een gevecht van verschillende dagen de Russen teruggeworpen.

115 Mlawa en de vijandelijke stelling aldaar zijn weder in onze handen. Hierbij maakten wij ruim duizend krijgsgevangenen. Aan de Bzoera en de Rafka (Noord-Polen) kwam het op verschillende plaatsen tot heftige bajonetgevechten, daar bij het nevelige weer de artillerie weinig kon uitrichten. De verliezen der Russen zijn groot.

120 Aan den rechteroever van de Pilitza (Midden-Polen) zuidoostelijk van Tomaszof vielen de Russen herhaaldelijk aan en werden met zware verliezen door de Deutsche en Oostenrijksche troepen teruggeslagen.

Verder zuidelijk is de toestand over het algemeen onveranderd.

125 Rusland en Deutschland.

De Corr. Norden meldt:

De militaire medewerker van de "Perseveranza", de Italiaansche majoor Cabiato, houdt zich in een artikel, getiteld: "Een overwinning der berekening", bezig met de tegenstelling tusschen de zorgvuldige voorbereiding van den oorlog van de zijde van

130 Deutschland en de verwaarloosde, onstelselmatige voorbereiding van de zijde van Rusland. Het blad schrijft: "Nooit zullen de Russen zooals nu hun gebrekkige voorbereiding hebben betreurd, evenals hun onvoldoende spoorwegstelsel. Het is niet genoeg, millioenen soldaten te bezitten, men moet ze ook kunnen onderbrengen, verzorgen en kleeden, men moet ook voor hun voeding zorgen, evenals voor snelle

135 aanvulling van materiaal en paarden. De overwinning van Hindenburg is niet het effect van een Napoleontischen inval, maar het resultaat van een toepassing, op methodische wijze, van de ten dienste staande middelen, vereenigd met de superieure wilskracht van den Duitschen generalen staf, die een uitmuntend strategisch spoorwegnet in Posen organiseerde. Hindenburg wist met betrekkelijk geringe troepen, door

140 troepenverschuiving zooals de noodzakelijkheid die meebracht, den vijand op tactisch gebied te overwinnen. De Duitschers gaven in de militaire geschiedenis het eerste voorbeeld van een overwinning door het doelmatig gebruik van een strategisch spoorwegnet.

145 **Oostenrijksch legerbericht.**

WEENEN, 24 Dec. (W. B.) (Officieel.) In het dal van de Boven-Nagyag bij Oekoemeroe is de strijd tot stilstand gekomen.

In het dal van de Latorcza sloegen onze troepen gisteren verschillende aanvallen af, waarbij de Russen zware verliezen leden, en joegen zij een vijandelijk bataljon uiteen.

150 In het dal van de Boven-Ung winnen wij langzamerhand terrein in de richting van den Uszoker-pas.

Aan het front in Galicië duren de gevechten voort.

155 Aan de Beneden-Nida werden op 22 dezer meer dan 2000 en van 11 tot 20 Dec. in het geheel 43,000 Russen krijgsgevangen gemaakt.

In de monarchie bevinden zich reeds 200.000 krijgsgevangenen.

Russisch legerbericht.

160 PETROGRAD, 24 Dec. (P. T. A.) De Groote Generale Staf bericht: Te Szoura bij het kasteel Jockow, vijf werst beneden Soklaezef, sloegen onze troepen in den nacht van 23 dezer een vrij aanzienlijke Duitsche troepenmacht, die langs den rechteroever van de Bsoera trok, op de vlucht. Eén Duitsch regiment werd bijna geheel vernietigd; het verloor vijf mitrailleuses en wij maakten vijf officieren en 515 soldaten krijgsgevangen.

165 In denzelfden nacht en gedurende den volgenden dag deden de Duitschers een reeks hevige aanvallen in de streek van Bolimow die allen door onze troepen werden afgeslagen. Aan de oevers van de Pilitza in de buurt van Inowlodz en beneden dit punt duren de hardnekkige gevechten voort.

170 Het gelukte ons de Duitschers, die tevoren langs den rechteroever van de Pilitza trokken, terug te werpen.

Aan de Nida werden op 22 en 23 dezer gevechten begonnen langs het geheele front. Het hevigst waren zij aan den benedenloop van de Nida tusschen Violitza en Nynekorezin.

175 In deze twee dagen hebben wij in het noorder-district van Zuid-Pinczow 57 officieren en meer dan 3000 manschappen krijgsgevangen gemaakt en in Zuid-Pinczow acht officieren en 600 soldaten.

Ten zuiden van de Weichsel duurde ons succes voort. Wij maakten hier 1500 soldaten krijgsgevangen.

180 In Oost-Pruisen, bij Przemysl en aan het front in de Karpathen zijn geen belangrijke veranderingen voorgekomen.

Hoc de Duitschers door het Russische front bij Brzeziny braken.

Een correspondent van de "Frankf. Ztg." beschrijft het Duitsche offensief in Polen, en den afloop van Hindenburg's toeleg om het Russische leger bij Lodz te omsingelen. Men liet den Duitschen linkervleugel snel een omtrekkende beweging maken, waarbij de

185 Russen zich in hunne goed versterkte loopgraven moedig verdedigden. Er stond voor heide partijen veel op het spel; van Strykow, ten noord-oosten van Lodz, trok men den straatweg langs op Brzeziny aan, waar op 18 November de staf overnachtte.

190 Toen ging men verder zuidwaarts naar Karpin, waar de weg den naar het oosten leidenden straatweg kruist.

Hier sloeg men oostelijk af, om onder voortdurende gevechten, Lodz te bereiken; voordat men echter zoover was, rukten uit het zuiden en oosten Russische versterkingen aan. Aanvankelijk scheen de flankaanval der Russen te zullen gelukken, maar het Duitsche legercorps wist, naar alle zijden vechtend, de vijandelijke linies door te breken, waarbij géén kanon, machinegeweer of munitiewagen verloren ging. Vijftien kanonnen werden buitgemaakt en 12000 gevangenen vielen in handen der Duitschers; hoe dit "schitterend vanenfeit" (zooals de Duitsche pers het noemt) zich heeft toegedragen, vernam de correspondent bij een knappend vuurtje in een Poolsch landhuis, van enkele stafofficieren.

200 "Onze opdracht luidde," zoo vertelden deze, "de divisie valt zonder dralen den vijand ten oosten van Lodz aan, en vernietigt hem."

De divisie deed dit, en vernam pas later, dat de vijand vier legercorpsen sterk was.

205 De morgen van 21 November was vochtig en koud; wij zagen alles door een wazigen nevel... en gingen langzaam en vermoeid voorwaarts, na tien dagen lang geforceerde marschen gemaakt te hebben, waarbij de vijand ons niet veel rust gelaten had.

Naspeuringen van Paul Theelen: 25 december 1914

Wij wisten slechts dat de vijand ergens in het noorden was en trokken daarheen; toen echter plotseling van den bagagetrein het bericht kwam, dat de vijand ook van links opdrong. En wij hoorden ook reeds het kanongebulder in den lichter wordenden wintermorgen.

210 In twee colonnes rukte de divisie op, links trachtte men een wig in de Russische stellingen te dringen; bij de linker colonne is de staf. De divisiecommandant reed voorop, de manschappen praatten vroolijk met elkander. Plotseling klonk van alle zijden geweervuur; de commandant staat stil, een rilling gaat door de gelederen. 215 de huizen binnengedrongen; de staf is in het volgende gehucht; de voorhoede is in hevige gevechten gewikkeld.

Het gevecht, waaraan ook de vijandelijke artillerie deelnam, strekte zich uit tot in de buurt van Andrespol, waar huis aan huis, tuin aan tuin grenzen.

220 Op de daken stonden Russische machinegeweren, de artillerie was verdekt opgesteld, het was ontzettend moeilijk vooruit te komen. De strijd werd gevoerd aan een noordelijk en een westelijk front; een cavalerie-brigade hielp mede, en was zuidelijk van Andrespol in de loopgraven bezig.

225 Om 8 uur des morgens was het gevecht op zijn hevigst; geweersalvo's donderden over den bevroren grond; granaten wierpen een regen van steenen en stukken aarde op. Aan de grens van het dorp Olechon was de Russische artillerie verborgen, – daartegen ontwikkelden wij de infanterie-batallions.

In de straten van het dorp Wiskitno stond de lange legeretros opeengepakt; onder het voortdurend granaatvuur werden rustig doode [aarden afgespannen, en de stuk geschoten wagens afgeladen.

230 Om 1 uur des middags verdubbelde de kracht van het artillerievuur uit het Noorden – 's middags om vier uur begon de schemering te vallen en om elf uur, toen wij ter ruste gingen, hadden wij ons ingegraven, en was de artillerie ingeschoten op de vijandelijke stellingen.

235 Den volgenden morgen begrepen wij, dat de vijand overal rondom ons was; nu was het er op of er onder; in 't Noorden en zuiden had de vijand vele kilometers lange versterkingen, in 't zuidwesten ook, en uit 't Zuid-oosten rukt Rennenkampf op.

240 De divisiecommandant en de commandeerende generaal traden na een onderhoud onder vier oogen naar buiten, en de generaal riep zijn staf toe: "Wenscht mij geluk, heeren, morgen zijn wij overwinnaars of dood, wij zullen probeeren in het Noorden door te breken." Een luid gejuich is het antwoord op zijn woorden, men drukt elkander geroerd de hand, en gaat te ruste. Om één uur 's nachts wordt alarm gemaakt; de divisie moet terug... groote verwondering. Men kent doel noch richting; het is ijzig koud, een koude regen snijdt in het gelaat, en de wind dringt door mantels en pelsen. De stemming is gedrukt, want dooden en gewonden moet men ginds achterlaten...

245 men wist niet dat in de achterhoede Roode Kruis-troepen de gewonden op wagens legden en meevoerden.

Om vijf uur zijn wij op weg, langs den weg Rzgow-Karpin, om daar de Miazga over te gaan; door de opstopping van den trein wordt het laat voordat iedereen op den oever is.

250 Toen de dag aanbrak, donderde het geschut reeds; in dolle vaart ging het op Karpin los; zes, zeven batterijen gingen in vollen galop over den steenharden bodem; de vijand volgde uit Rzgow.

Twee infanterie-bataljons hielden hem tot 12 uur op, en toen drong alles op in de richting van Brzeziny.

255 Nu was het wachtwoord er doorheen slaan; in het bosch tusschen Borow en Galkow kwam het tot een verbitterd bajonet-gevecht; in den wagnsleep hielpen de gevangenen mede aan allerlei karweitjes.

Het bevel luidde den spoordijk nemen, die dwars door het woud loopt, van Lodz naar Warschau.

260 In het bosch was het stil; de divisiegeneraal ging zelf voorop, gevolgd door zijn staf, den degen in de vuist; artillerie en trein waren achtergebleven. Bij den spoordijk vond men den vijand; met een donderend "hoera" ging het er op in. Het baan wachtershuisje lag vol gewonden. Om half acht gaf de staf het bevel door te breken naar het Noorden; de trein bleef achter onder bescherming... nadere bevelen zullen 265 gegeven worden op het marktplein te Brzeziny... na de bestorming.

Een merkwaardig bevel, maar het kan nu eenmaal niet anders... de trein moet achtergelaten worden.

270 Langzaam formeert zich de divisie en de mannen sleepen zich doodmoe voort. Een bonte schaar uit allerlei regimenten samengesteld, trekt op. Het is een bitter koude nacht; de soldaten, die niets gegeten hebben, lijden honger en bevriezen. De generaal vuurt zijn mannen aan; de officieren houden er den moed in.

Naspeuringen van Paul Theelen: 25 december 1914

Na een uur wordt Galkow bereikt. Men bericht, dat in elk huis 10 tot 20 Russen slapen. De huizen worden omsingeld; zonder een schot te lossen, worden 100, 200 gevangenen gemaakt.

- 275 In het volgende dorp wordt het spel herhaald. De slapende Kirgizen worden verrast en gevangen genomen. Malczew wordt van slapende Russen gezuiverd. De Duitschers worden weer vroolijk. Men komt op den grooten weg. Brzeziny ligt nog slechts 5 K.M. verwijderd. Men nadert de stad waar men hevigen tegenstand verwacht. Zonder leven te maken is een leger door
- 280 het wouden door de wacht geslapen, midden door de vijandelijke linies, maar hier in de stad zal het onmogelijk, volgens het oude systeem verder te trekken. Het is 2 uur 's nachts. Een Russische post op den weg wordt met een kolfslag gedood. Slapende schildwachten worden gevangen genomen.
- 285 De eerste huizen zijn bereikt. Zonder een woord te spreken snellen de soldaten naar de huizen, de deuren worden stuk geslagen; de slagen der geweer-kolven klinken dof. Er begint een vreeselijke slachting. Stoelen en tafels versplinteren. Onze soldaten weten, wat er op het spel staat. Het heil van de eigen troepen verlangt het, dat te doen, voor het te laat is.
- 290 Genade schenken gaat niet, want dan is de divisie, het geheele legercorps verloren. Men kan de slapende Russen niet eerst wakker laten worden en ze gevangen nemen, men moet ze doodslaan.
- Buiten klonk de dreunende pas van de troepen, die verder trokken. Het marktplein is intusschen vol met Russische wagens, munitie-colonnes, trein en bagage, alles staat verward door elkaar. Plotseling wordt het lawaai erger, er komt
- 295 beweging in de slapende stad, er valt een schot, de Russen zijn wakker geworden. In den stikdonkeren nacht begint een gevecht in de huizen, welk gevecht de nachtelijke stilte met een razend geknetter vervult. Waar een licht is, wordt geschoten. Paarden, ruiters, voetgangers, allen snellen door elkaar; het is alsof de hel in Brzeziny is losgebroken. De stad wordt bestormd. Een luitenant wordt binnengedragen, wien het
- 300 onvoorzichtig gebruik van een elektrische zaklantaarn het leven heeft gekost. De divisie blijft te Brzeziny. Het gevecht in de straten gaat voort, maar de stad is ingenomen.
- Nu werden kwartieren voor den divisie-generaal en den staf gezocht. Ieder was doodmoe.
- 305 Een grenadier liep een kelder binnen om slapende Kirgizen gevangen te nemen. Een officier ging mede; daar beneden zaten om een oud biljart 25 slapende kerels, tot de tanden gewapend. De grenadier sloeg er met den kolf op los, de revolver werd opgeheven, de mannen sprongen op en staken hun handen in de hoogte. Zij wierpen hun wapens in een hoek, en werden gevangen genomen. Midden op de markt lagen reeds groote
- 310 hoeveelheden gevangenen. Het is intusschen half zes geworden; men gaat slapen. De bestorming van Brzeziny is ten einde...

Op Zee.

In de straat van Otranto

- 315 PARIJS, 24 Dec. (Reuter.) Een Oostenrijksche onderzeeër schoot twee torpedo's af op een Fransch oorlogsschip in de straat van Otranto. Eén torpedo raakte het schip aan den boeg. Ze sprong uiteen, maar veroorzaakte slechts weinig beteekenende schade. Verliezen zijn niet te betreuren.

Voor Akaba.

- 320 KONSTANTINOPEL, 24 Dec. (W. B.) Een Engelsche kruiser poogde gisteren Akaba (Turksche havenstad in de Golf van dien naam) binnen te dringen, maar werd door het vuur onzer kanonnen genoodzaakt direct af te trekken. Het vuur van den kruiser richtte geen schade aan.

325

BELGIË.

De toestand in België.

- Uit Antwerpen vernemen wij het volgende:
- 330 Hoewel de prijzen der levensmiddelen niet buitensporig genoemd kunnen worden, is de nood hoog gestegen. Honderden en honderden maken dagelijks queue bij de gratis brood- en soepuitdeelingen. De werkloosheid neemt eer toe dan af. Aan de eene zijde doen de Duitschers zooveel mogelijk om, voor zoover zij er iets aan doen kunnen, dit kwaad te verminderen. Aan den anderen kant echter gaat het legerbestuur zonder om te kijken naar de gevolgen zijner handelingen, voort met requisities enz. Te Merxem staat een
- 335 groote graanmolen "Dandeloy", waar in gewone tijden ongeveer 80 werklieden hun brood verdienen. Alles stond nu echter stil, want de patroon was in Holland. Eén der knechts trok de stoute schoenen aan en ging de grens over om zijn patroon op te

zoeken. Deze zwichtte ten laatste voor het dringend verzoek zijner werklieden, keerde terug en – aangezien hij nog een vrij groote hoeveelheid graan in voorraad had – liet het bedrijf hervatten. Dat ging echter precies een week goed. Toen kwamen de Duitschers, sloegen den geheelen graanvoorraad aan en – de knechts waren even ver als te voren.

De groote automobielen-fabriek "Minerva" heeft geruimen tijd gewerkt. Daar waren vele Deutsche werklieden, maar toch ook Antwerpenaren, die daar nog wat verdienden. Ook dat is nu uit. De fabriek is gesloten en alle automobielen en motorfietsen, die stuk gereden zijn, moeten naar Duitschland worden gezonden. Eergisteren was er op het station een geheel afzonderlijke trein om alle vernielde auto's en motorfietsen weg te voeren.

Ernstige ontstemming heeft de arrestatie gewekt van den reeds bejaarden militairen geneesheer kolonel-commandant van het hospitaal. Toen het Belgische leger Antwerpen verliet, had deze kolonel de zorg voor de zwaar gewonden op zich genomen. De Duitschers lieten hem eerst in volkomen vrijheid. Maar vorige week kreeg hij plotseling bevel om met zijn vrouw en kinderen op een bepaald uur aan het station te verschijnen. Waarom werd niet medegedeeld. De familie werd – heel hoffelijk – uitgenoodigd in een gereed staanden trein plaats te nemen. Die trein ging naar Hannover. Daar werd de kolonel van zijn vrouw en kinderen gescheiden. Men deelde hem mede, dat hij krijgsgevangene was... Zijn vrouw en kinderen konden terugkeeren naar Antwerpen.

Dezer dagen werd gemeld, dat een aantal burgers uit Leuven, die in Duitschland in krijgsgevangenschap zijn, van daar zouden zijn teruggekeerd. In Leuven zelf is daar echter nog niets van bekend. Het heette aanvankelijk dat ook vele bewoners uit Aerschot in Duitschland zouden zijn. Daar schijnt echter niet veel van waar te zijn. De meeste burgers, die nog worden vermist zullen waarschijnlijk wel niet meer tot het land der levenden behooren. Men heeft deze week eentweeden grooten kuil bloot gelegd, waar meer dan honderd lijken in lagen, mannen, vrouwen en meisjes, alles op één hoop. Aan alle slachtoffers wordt nu, nadat eerst getracht wordt herkenningsteekenen te ontdekken, een afzonderlijke begrafenis gegeven.

Er zijn trouwens meer van die doodenkuilen en niet alleen van Belgische burgers. Een landbouwer, die in een klein dorpje bij Nieuwpoort was achtergebleven, omdat hij van zijn vee niet wilde scheiden, zag hoe de Duitschers in het holst van den nacht een grooten kuil in den steenweg groeven en daarheen den geheelen nacht hun dooden brachten. Tegen den ochtend werd de kuil dicht geworpen en de weg weer beklinderd. Van de begrafenis was geen spoor meer te ontdekken.

Geheel Vlaanderen leeft inmiddels tusschen hoop en vrees. Hoop, dat de geallieerden toch weder zullen doorbreken. Vrees echter voor de tooneelen, die zich dan weder kunnen voordoen. Uit Gent en Brugge zijn de laatste dagen al verschillende menschen naar Antwerpen vertrokken.

Een beschuldiging.

BRUSSEL, 24 Dec. (W. B.) Op 9 dezer werd de echtgenoot van den opperhofmaarschak van den koning der Belgen, gravin Marie Louise de Mérod, op een reis van Brussel naar Antwerpen door een Duitschen post aangehouden. Haar bagage werd doorzocht en daarin werden een aantal documenten gevonden, die de argwaan wekten, dat het grafelijk echtpaar met Engeland en Frankrijk betrekkingen onderhield, die ten nadeele van de Deutsche belangen moesten strekken.

Uit de papieren bleek weliswaar geen directe schuld, het materiaal was echter zoo bezwarend, dat een onderzoek door den veldkrijgsraad noodig bleek. Het gold immers een misdrijf, dat naar de Deutsche krijgswet met den dood of tuchthuis wordt bestraft.

Naar wij vernemen velde de krijgsraad in zijn zitting van 22 dezer een vrijsprekend vonnis, daar de schuld niet als vaststaande kon worden beschouwd.

Ondanks dit vonnis zou de gouverneur-generaal van België het recht hebben gehad de verdachten naar een Duitsch gevangenkamp te laten brengen. Van dit recht heeft hij echter vermoedelijk uit overwegingen van grootmoedigheid geen gebruik gemaakt.

Duitsche brouwerijen.

Uit een veldpostbrief blijkt, hoe zekere brouwer uit Kaufbeuren, in Zwaben, tot Inspecteur van de korpsbrouwerij in België is benoemd, door het generaal-commando van het eerste Beiersche legerkorps. Er zijn drie brouwerijen met mouterijen in werking gesteld. Alle bij dezen "tak van dienst" aangestelde Beiersche soldaten zijn bekwame brouwers: drie manschappen uit den Weihestephan zijn brouwmeesters, een ander uit Kemplin is directeur van de brouwerij en heeft de leiding van het geheele bedrijf op zich genomen. Er wordt geheel op Beiersche wijs gebrouwen. Het dagelijks voor den

405 verkoop gereed gemaakte bier wordt aan de divisieën van het eerste legerkorps uitgereikt.

ENGELAND.

Werkloosheid.

410 LONDEN, 24 Dec. (Reuter.) De Board of Trade maakt bekend, dat in de industrie, waar de verzekering tegen werkloosheid verplichtend is, het percentage der werklozen op 18 December bedroeg 3.28%, tegen 3.44 in de daaraan voorafgaande week, 3.77 in de vorige maand en 4.32% in dezelfde week van het vorige jaar.
415 In de industrieën, waarin de verzekering niet verplicht is, was het aantal mannen en vrouwen, in de registers der arbeidsbeurs als werklozen ingeschreven, op 18 December minder dan in de voorgaande week, en wel 42,634 tegen 47,384.

OOSTENRIJK-HONGARIJE.

De opvolger van F. Z. M. generaal Potiorek.

420 WEENEN, 24 Decbr. (W. B.) De "Wiener Ztg." bevat een Keizerlijk schrijven van den gemeenschappelijke minister van financiën, Von Bilinski, waarbij gemeld wordt, dat de F. Z. M. generaal Potiorek, op zijn verzoek, om gezondheidsredenen wordt ontheven van zijn ambt, en dat F. M. L. generaal Sarkokitz tot commandeerend generaal voor Bosnië en Herzegovina wordt benoemd, wien tevens de functie van hoofd der Landsregeering voor Bosnië en Herzegovina wordt opgedragen.

425 **De toestand in Hongarije.**

BOEDAPEST, 24 Dec. (W. B.) De "Corriere della Sera" bevat een artikel uit de "Morning Post" over den toestand in Hongarije; daarin wordt gezegd, dat de minister-president graaf Tisza in de jongste zitting van het Huis van Afgevaardigden op een vraag over 430 de Russische invasie antwoordde: "Zoo de Oostenrijksch-Hongaarsche generale staf de belangrijkheid daarvan niet zou inzien, kan Hongarije in deze quaestie, die zijn levensbelang raakt, wel alleen optreden. Voor de onafhankelijkheid van Hongarije zou het zijn zonen, die in het Oosten strijden, concentreren om het vaderland tegen een vijandelijke inval te verdedigen." Den volgenden dag zou graaf Tisza naar Weenen zijn 435 ontboden, waar hij een aanvraag om ontslag indiende, dat niet aangenomen werd. Verder wordt gezegd in het artikel van de "Morning Post", dat de leiders der oppositie, Apponyi, Audrassy, Karolgi, Batthyany en Justh een oproeping richtten tot de Hongaarsche natie, waarin gezegd wordt: het volk moet de grens van het koninkrijk verdedigen, zoo de autoriteiten niet naar de wenschen van het Hongaarsche volk willen 440 hooren.
De "Pester Lloyd" wijst er op, dat deze redevoering van graaf Tisza evenmin gehouden werd, als de oproeping aan het Hongaarsche volk door de oppositieleiders is gedaan. Het Hongaarsche Huis van Afgevaardigden hield, zooals bekend is, tijdens en na de 445 ontruiming van Belgrado, geen vergaderingen, zoodat ook het verhaal over de ontslagaanvraag van graaf Tisza geheel onjuist is.
Het blad verwondert zich, dat de "Corriere della Sera" die mededeelingen van de "Morning Post" afdruckt, zonder eenig commentaar, of zonder twijfel aan de juistheid uit te spreken.

450 **Keizer Franz Joseph.**

WEENEN, 24 Dec. (Corr. Bur.) Keizer Franz Joseph, die zich voortdurend mag verheugen in een goede gezondheid, zal het Kerstfeest temidden van zijn naaste familieleden 455 vieren in het kasteel Schönbrunn.
Hedenochtend woonde hij de mis, die gelezen werd ter gelegenheid van den geboortedag van wijlen keizerin Elisabeth, bij.

WEENEN. 24 Dec. (Corr. Bur.) De Keizer liet door bemiddeling van den Amerikaanschen ambassadeur aan den president der Vereenigde Staten zijn dank betuigen voor de aan de 460 kinderen van soldaten, die in den oorlog gesneuveld zijn, toegezonden geschenken, die overgebracht werden door het oorlogsschip "Jason."

ITALIË.

Den kracht der neutralen.

465 (Corr. Norden.) Het blad "Vittoria" protesteert heftig tegen de benadeeling van den Italiaanschen zeehandel en schrijft: "De vrije scheepvaart der neutrale landen bestaat nog slechts in naam; dag aan dag houden de Engelsche en Fransche schepen hen aan en veroorzaken vertraging en schade. Zij dwingen dikwijls tot koerswijziging en lossing te Marseille of in andere Fransche havens. Dit beteekent een openlijk wantrouwen tegen de Italiaansche regeering, die door haar besluit van 13 November den

470 uitvoer van alle door uitvoerverbod getroffen waren heeft verboden, dus de
voorziening der oorlogvoerende landen van contrabande door bemiddeling van Italië
heeft belet. De "Vittoria" ziet in deze uitoefening van het recht van onderzoek de
bedoeling, Italië voor zijn onzijdigheid te straffen en stelt daartegenover het
475 toestaan van den handel in contrabande aan de Adriatische zee ten gunste van Servië
en Montenegro. Het blad verlangt een krachtig ingrijpen der regeering, althans tot
bescherming van de bedreigde korenvoorziening van Italië.

TURKIJE.

In den Kaukasus.

480 KONSTANTINOPEL, 24 Dec. (W. B.) Uit het hoofdkwartier wordt bericht: Op het
Kaukasisch front hebben onze troepen tusschen Olti en Id een beslissende overwinning
behaald. De slag duurt nog voort en wel met gunstig gevolg voor ons.
Tot dusverre hebben wij zes stuks geschut en een groote hoeveelheid munitie en
oorlogsmaterieel buit gemaakt en meer dan duizend man, waaronder een kolonel,
485 gevangen genomen.

Bulgarije en Griekenland.

SOFIA, 24 Dec. (Agence Bulgare). Ten gevolge van de stappen, door de Bulgaarsche
regeering ondernomen, zijn de Kabinetten te Sofia en te Athene overeengekomen een
490 gemengde commissie te benoemen, met opdracht over de jongste voorvallen aan de
Bulgaarsch-Grieksche grens een onderzoek in te stellen, en aan de schuldigen de
noodige straffen op te leggen.

PERZIË.

Een aanslag.

495 PETROGRAD, 24 Dec. (P. T. A.) Uit Teheran wordt bericht: Voor het gebouw van de
Engelsche legatie ontplofte een bom, waardoor de eigenaar van een tabakswinkel gedood
werd en de winkel beschadigd. Door wien en met welk doel de aanslag is gepleegd, is
niet bekend.

500

VEREENIGDE STATEN.

De Amerikaansche pers en Duitschland.

LONDEN, 24 Dec. (Reuter.) Uit een telegram uit Amerika blijkt, dat Duitschland ten
aanzien van de openbare meening in Amerika, weder in de kaart der geallieerden heeft
505 gespeeld. Het onderhoud van admiraal Terpitz met een Amerikaansch journalist, waarin
hij in groote lijnen het plan schetste om door middel van onderzeeërs alle
handelsschepen van de geallieerden aan te vallen en de vraag stelde hoe de Amerikanen
in zoo'n geval zouden handelen, heeft de afkeuring en verontwaardiging van de
Amerikaansche pers gewekt. De bladen wijzen erop, dat Duitschland, wanneer het
510 althans niet van plan is wederom een reeks bepalingen van het volkenrecht te
schenden, onderzeeërs niet mag gebruiken tegen koopvaardijsschepen, omdat het niet bij
machte is de bemanning te redden, laat staan de neutrale lading.
Men schrijft vrij algemeen de verklaringen toe aan gebrek aan hoop om het tegen
Engeland met gewone middelen vol te houden en aan den vagen wensch om gewaar te
515 worden wat de openbare meening in Amerika ervan zou denken, wanneer Duitschland
eventueel zijn toevlucht neemt tot nieuwe barbaarsche handelingen.
Wanneer dat de bedoeling is van Duitschland en admiraal von Terpitz, dan zal hij het
antwoord vinden, als hij de Amerikaansche commentaren herleest op hetgeen te Leuven,
Reims en Scarborough is gebeurd en zich herinnert, dat bijna het geheele vervoer van
520 Amerikaansche handelsartikelen over den Atlantischen Oceaan geschiedt met Fransche en
Engelsche schepen.

Nederland en de oorlog.

Uitvoerverbod levende runderen en varkens.

525 Bij Kon. Besl. is, met ing. van 24 Dec. de uitvoer van levende runderen en varkens
verboden.

Bij Kon. Besl. kan van dit verbod tijdelijk worden opgeheven of in bijzondere
gevallen daarvan opheffing worden verleend. (St. Ct.)

Contrabande.

530 De Minister van Buitenl. Zaken brengt ter kennis van belanghebbenden, dat de Britsche
Regeering aan de lijst van artikelen, die door haar als contrabande worden beschouwd,
heeft toegevoegd:

harsachtige voortbrengselen, kamfer, terpentijn. (St. Ct.)

535

Kleeren voor de vluchtelingen.

Naar aanleiding van verschillende opmerkingen inzake het verstrekken van kledingstukken, voornamelijk ondergoed, aan de Belgische uitgewekenen hier te lande, verzoekt ons het Nederlandsch Comité tot steun van Belgische en andere Slachtoffers te Amsterdam de verschillende gemeentelijke autoriteiten ten plaatselijke commissies erop te wijzen dat steeds alle benodigdheden door dit Comité op eerste aanvragen werden toegezonden.

Dank zij de hulp zijner landgenooten heeft het Comité nimmer een dergelijke aanvraag behoeven af te wijzen: van zijn oprichting af heeft het een groot deel van zijn fondsen beschikbaar gesteld voor het aanschaffen van alle goederen, waardoor in de behoeften der vluchtelingen kon worden voorzien indien de steun, in de plaats hunner tijdelijke vestiging daartoe ontoereikend was gebleken. Het comité zal daarmede blijven voortgaan. Waar gebrek heerscht, aan wat het ook zij, behoeven de plaatselijke autoriteiten en commissies, zich voortaan slechts te wenden tot de betrokken provinciale commissie, door wier bemiddeling het Ned. Comité zal worgen, voor zoover het in zijn vermogen ligt, dat ten spoedigste het verlangde wordt afgezonden.

Het Comité spreekt de hoop uit dat deze mededeeling moge doordringen tot allen die zich met de verzorging van vluchtelingen bezig houden, opdat voorkomen worde dat door een verkeerde meening het publiek in den waan wordt gebracht dat voor onze gasten niet voldoende gezorgd wordt, hetgeen tot gevolg heeft dat overal in den lande particuliere personen zich geroepen achten deze zorg over te nemen en, schoon met de beste bedoelingen, ertoe medewerken dat er een versnippering van krachten ontstaat, welke op den zoo moeilijken arbeid van de daartoe aangewezen lichamen en personen verlamvend werkt.

Het comité merkt hierbij nog op dat het zijn taak ook uitstrekt over de uitgewekenen die in de vluchttoorden zijn opgenomen. Het comité twijfelt niet of de regeerings-commissarissen dier vluchttoorden zullen bevestigen, dat hun door het Comité alles is verstrekt wat zij voor hun verpleegden aanvroegen.

Nu het Comité nogmaals heeft herinnerd dat het zijn taak zoo breed mogelijk zal blijven opvatten om de vluchtelingen van de benodigde kleederen te voorzien, meent het er den nadruk op te moeten leggen, dat het zich bij voortduren in ieders steun aanbeveelt. Zijn centraal magazijn, hulpgebouw Bijenkorf, Damrak, Amsterdam, is opengesteld voor allen, die kledingstukken voor de uitgewekenen willen afstaan, terwijl giften in geld bij den penningmeester mr. G. J. Fabius, Kas-Vereeniging, Amsterdam, meer dan welkom zullen zijn. Het Comité zou het op zeer hoogen prijs stellen, indien deze fhulp zou komen uit Nederland zelf.

De Nederlandsche post en de Engelsche censor.

Gisteren ontvangen wij van den heer B. de Jong te Keulen net bericht dat ook hij een maand te laat via Engeland een briefkaart ontving, uit Enschede aan zijn adres afgezonden.

In een persgesprek, waarin den directeur-generaal der Posterijen en Telegrafie inlichtingen werden gevraagd aangaande het geval van een brief uit Bohemen, die te 's-Hertogenbosch is aangekomen... voorzien van een strook "Opened by censor" begon jhr. Alting von Geusau met te herinneren aan het feit, dat van het begin der mobilisatie tot den 7den September het geheele brieven-transitoverkeer door het buitenland is gestaakt geweest. Dit was de oorzaak, dat alle brieven uit Oostenrijk-Hongarije, Rumenië, Servië, enz., naar ons land vervoerd worden over de Middellandsche Zee en dan nog meestal met schepen, die Engeland aandeden. In laatstgenoemd geval werden uiteraard de brieven door den censor geopend. Deden de booten, die de mail vervoerden, Engeland niet aan, dan werden ze toch allicht eene hier of daar in de Middellandsche Zee door oen Engelsch of Fransch oorlogsschip opgepikt; de mail werd onderzocht en... de brieven ook daar geopend. Naar alle waarschijnlijkheid is, iets dergelijks met den brief uit Bohemen gebeurd.

Ook van Rumenië kwam een brief te 's-Gravenhage aan, voorzien van: Opened by censor. Hoe het zij... men kan in dezen tijd niet vaststellen, hoe vreemd een brief van het eene land naar het andere over den aardbol huppelen kan. Want al is thans het brievenverkeer door Duitschland hersteld, de moeilijkheden, ontstaan doordat een groot deel van het personeel der posterijen in de verschillende landen onder de wapenen is en door minder geoefenden is vervangen, blijven. Dat ook Duitschland met deze moeilijkheden te kampen bewijzen de postzendingen, die thans uit genoemd land hier aankomen en die in normale tijden onberispelijk zijn.

Dat het fungeeren van een Engelschen censor bij onze posterijen absoluut uitgesloten is, begrijpt ieder. Er zou dus overblijven de mogelijkheid, dat op een of andere clandestiene wijze in ons land personen, in dienst der Engelsche Regeering, brieven

605 voor het buitenland zouden weten machtig te worden, openen en doorlezen. Doch na deze wederrechtelijke daad zouden de menschen toch niet zoo dwaas zijn, den brief van een officieele strook, het misdrijf aangevende, te voorzien. Wie dit veronderstelt is in waarheid "te zot om alleen te loopen."

610 Ia verband met een dagbladbericht, dat voor eenigen tijd te Amsterdam een "daar werkzaam" persoon, in Engelschen dienst, is gearresteerd, die brieven opende, deelde de directeur-generaal ons mede, dat deze arrestatie in elk geval niet iemand werkzaam bij de posterijen betreft.

615 De brief naar Friedrichshafen, die daar aankwam met: "opened by censor", was door mevr. Heemskerck, de echtgenoot van den oud-minister aan een haar bevriende dame gericht, wier man bij de "Zeppelin-Werke" ingenieur is. Van daar dat op het adres: "Zeppelin-Werke" vermeld was. Dat op het door de Duitsche bladen gepubliceerde facsimile aan de achterzijde der enveloppe, waarop "Opened by censor", noch de vouwen der enveloppe, noch de randen der afscheidingen van de strook te zien zijn, geeft te denken. Als men niet overtuigd was, dat de Duitsche bladen zich laten leiden alleen door de groote achterdocht en niet ook nog door kwade trouw, zou men vanwege deze merkwaardigheid een opzettelijke mystificatie gaan vermoeden.

620

Leeningswet 1914.

625 De Staatscourant no. 303 bevat de wet van 23 Dec. 1914, tot het aangaan van eene geldleening of -leeningen van f275,000,000 en tot voorziening in de middelen tot dekking van rente en aflossing dier leening of leeningen.

Comités voor Belgische vluchtelingen.

630 Den verschillenden Belgischen comités wordt verzocht hun adres op te geven aan de Redactie van L'Echo Belge, N.-Z. Voorburgwal 234-240, Amsterdam, tot het verschaffen van voor hen belangrijke mededeelingen.

Geïnterneerd officier ontvlucht.

635 De militaire wacht op het station te Roosendaal heeft gistermorgen op telegraphisch verzoek een geïnterneerd Belgisch officier aangehouden, die uit Vlissingen was ontvlucht voor zijn overbrenging naar het kamp te Zeist.

Tooneelstukken voor geïnterneerden.

640 Dat ledigheid des duivels oorkussen is, bleek onlangs nog in het geïnterneerdenkamp te Zeist. Thans vragen geïnterneerden in dat kamp ons hen van die ellende af te helpen door het zenden van tooneelstukjes, die door hen zouden kunnen worden opgevoerd. Er zijn vele tooneelliefhebbers onder hen, zoowel Vlaamsch als Fransch sprekenden, en zij hebben reeds, met goedkeuring van den kampcommandant, een club opgericht. Nederlandsche toneelgezelschappen of liefhebberijverenigingen kunnen een goed werk doen door stukken te zenden aan den schrijver, Pierre Anthonis, Barak 7 in het kamp te Zeist.

645

Interneeringsdepôts.

650 Naar thans wordt medegedeeld ligt het in de bedoeling van het oorlogsbestuur om in stand te houden de interneeringsdepôts voor Belgische militairen te Amersfoort met bijbehorend kamp te Soesterberg, Harderwijk en Gaasterland en de legerplaats te Oldebroek in te richten tot kamp voor de thans te Assen, Leeuwarden, Zwolle en Kampen verblijvende geïnterneerden.

De depôts voor de Engelschen te Groningen en voor de Duitschers te Bergen bij Alkmaar blijven gehandhaafd.

655 De generaal-commandant van de interneerings-depôts te Amersfoort en Zeist heeft besloten, als Kerstgeschenk, van 25 dezer af, verloven van 24 uur toe te staan aan de gehuwde geïnterneerde onderofficieren, korporaals en soldaten.

660 Op last van den Minister van Oorlog heeft de Burgemeester van Urk een der meest geschikte huizen op dit eiland doen inrichten voor het verblijf van eenige geïnterneerde Belgische officieren.

Voor de wacht - welke naar men zegt bestaan zal uit een 12-tal te Urk thuisbehorende militairen - wordt een aan dat huis verbonden lokaal in gereedheid gebracht.

Belgische Vluchtelingen.

Men meldt ons uit Vlissingen:

De Belgische minister Helleputte heeft gisteren weder een bezoek aan deze stad

gebracht, thans in het bijzonder aan de St. Annekesbooten en het Vincentiusgebouw. De nieuwe loodsen aan de Nieuwe Markt worden Maandag in gebruik genomen voor de vluchtelingen, die nu op kamertjes huizen. Thans verblijven er in kleine perceelen van 20 tot 40 personen.

De Belgische legatie te 's-Gravenhage een som ontvangen van 42,420 francs, zijnde de opbrengst van een inzameling gedurende een voorstelling, georganiseerd door de Lombardijnsche Persvereeniging in het Scala te Milaan den 30 November jl.

Deze vereeniging heeft den wensch te kennen gegeven, dat het bedrag zal worden verdeeld onder de Belgische vluchtelingen in Nederland. Zij is gedeeltelijk overgemaakt aan het "Nederlandsche Comité tot steun van Belgische en andere slachtoffers".

680 **Verkeer met Duitschland.**

Onze correspondent te Oldenzaal schrijft ons:

Aan de vele Nederlandsche arbeiders, te Losser en andere gemeenten woonachtig en die dagelijks de Duitsche grens moeten passeeren om in de textielfabrieken te Gronau en elders te werken, is thans medegedeeld, dat er voor hen 's morgens gedurende een half uur en 's avonds gedurende 1½ uur gelegenheid bestaat, de grens te passeeren. Op andere tijden is de grens voor hen gesloten. De grensbewaking is er aanmerkelijk versterkt. Alle hoofd- en zijwegen en voetpaden worden door de grenswacht bewaakt, terwijl de passage slechts over enkele hoofdwegen open is.

690 **Wollen handschoenen en handmoffen.**

In aansluiting aan zijn vroegere mededeelingen brengt de Minister van Oorlog in de "St.-Ct." no. 303 onder dankbetuiging voor de talrijke toezendingen van handschoenen en handmoffen voor het leger, ter kennis van belangstellenden, dat de voorraad van deze artikelen hoogstwaarschijnlijk voldoende zal zijn om aan de behoeften te voorzien, indien de thans nog in aanmaak zijnde handschoenen en handmoffen zullen zijn ontvangen.

Een Duitsch fantasiebericht.

De *Zutph. Ct.* vertaalt het volgende uit het *Börsenbl. für den deutschen Buchhandel*:

"Ten gevolge van de invoering der militaire pers-censuur in Nederland hebben de meeste Hollandsche kranten hun oorlogscorrespondenten zoowel uit het Fransche als uit het Duitsche oorlogs-perskwartier teruggeroepen. De Reuterberichten uit Londen worden door de Nederlandsche censuur nog slechts door sterke inkrimping toegelaten en het afdrukken van de in Duitschland berucht geworden mededeelingen der Engelsche en Fransche gezanten in Den Haag is verboden. Wegens de spionage heeft de Nederlandsche Regeering de verzending van gesloten brieven naar het buitenland verboden."

Het *Zutph. blad* teekent bij dezen onzin aan dat onze pers van deze censuur tot nu toe niets heeft bemerkt. Hoe komt men te Berlijn, waar de pers immers zoo bitter klaagt over de leugenachtigheid van Reuter en de Fransche en Engelsche couranten, toch aan zulke fantasieën over Nederland?

Vreemde munt in Limburg.

De Ministers van Financiën en van Waterstaat maken bekend dat, onverminderd hetgeen vroeger werd vermeld omtrent de inwisseling van vreemde munten, de gelegenheid om in de provincie Limburg alle betalingen aan ontvangers der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen en aan de kantoren der posterijen en telegraphie te doen in Duitsche en Belgische bankbiljetten, muntbiljetten, gouden en zilveren munten, met ingang van 2 Jan. a.s. wordt gesloten.

Van 2 Jan. 1915 af zullen dus de evenbedoelde betalingen, evenals vóór 1 Dec. 1914 het geval was, uitsluitend kunnen geschieden in Nederlandsche betaalmiddelen. (St. Ct.)

OCHTENDBLAD. Tweede Blad.

725 **INGEZONDEN STUKKEN.**

De telegraaf en de oorlog.

Aan de Redactie!

In mijn schrijven van 11 November, door in uw dagblad opgenomen, deelde ik u mede, dat het bericht, door u onder bovenstaanden titel gepubliceerd, "dat wekelijksche brieftelegrammen naar Amerika en Canada zoo goed als opgeheven waren", op een misverstand berustte.

In uw commentaar op voornoemd schrijven hebt u dit toen wedersproken. Sedert beaamde u echter dat van opheffing van Wekelijks Brieftelegrammen geen sprake was.

735 Als vertegenwoordiger in Holland van The Western Union Telegraph Company, the Anglo-American Telegraph Company en the Direct United States Cable Company, die zich uitsluitend beschikbaar stelden voor het vervoer van Brieftelegrammen naar Amerika en Canada, zal het mij aangenaam zijn indien u dit schrijven wilt publiceeren en door een enkele bemerking hieronder geplaatst, de juistheid van het door mij in vorenstaande letteren beweerde zoudt willen erkennen.

740 Hoogachtend, J. BEENBOUWER.
Amsterdam, 18 December 1914.

(Het is ons bij onderzoek gebleken, dat eene "opheffing" van Wekelijksche Brieftelegrammen niet kan worden gesproken. Red. Alg. Hbld.).

745 **OCHTENBLAD. Derde Blad.**

Effecten- en Geldmarkt.

Eenige beschouwingen over het afgelopen jaar.

750 Een gevoel van bitterheid en ontmoediging bekruipt ons, wanneer wij terugdenken aan de gebeurtenissen van het afgelopen jaar. Als een hoon klinkt ditmaal het "Vrede op aarde". Banden, die door een steeds toenemend wereldverkeer tusschen de beschaafde natiën waren aangeknoopt, zijn op de ruwste wijze verbroken. De handelsbetrekkingen tusschen de verschillende die door een grooter en gecompliceerder wordend verkeer voortdurend aan beteekenis en aan innigheid wonnen, zijn verscheurd. Er zullen 755 stellig jaren verlopen eer het onheil, dat door dezen rampspoedigen krijg in het leven is geroepen, zal zijn hersteld, geheel afgezien van de vreeselijke ellende, die door het dooden en verminken van zoovele honderdduizenden is gesticht, van de materieele schade en het moreele verlies, die door den krijg zijn veroorzaakt. Het kon niet uitblijven, dat de beurs, altijd de gevoeligste handelsbarometer, door 760 het uitbreken van den oorlog op de hevigste wijze zou worden getroffen. Alles wat theorie en vroegere practijk hieromtrent vreezen, heeft tastbaren vorm aangenomen, zoodra het duidelijk werd, dat Europa opnieuw door den geesel van den oorlog zou worden geteisterd. Reeds maandenlang zijn thans de meeste fondsenmarkten geheel gesloten, en eerst de laatste weken is een schuchter begin gemaakt met het hervatten 765 van den beurshandl onder beperkende bepalingen ten aanzien van minimumprijzen etc, welke nog slechts een half jaar geleden als de meest onzinnige economische ketterijen zouden zijn beschouwd.

Het had zoo geheel anders kunnen zijn. Wat heeft men zich in het begin des jaars geen goede voorstellingen gemaakt van het verloop van zaken, nu de drukkende atmosfeer die 770 door de beide Balkan-oorlogen was ontstaan, voor een meer hoopvolle stemming scheen te gaan plaats maken. Het is thans een bittere ironie te constateeren, dat schier gedurende de geheele eerste helft van 1914 de politieke barometer bestendig mooi weer aanwees, en dat het gevaar voor internationale botsingen slechts enkele weken vóór het uitbreken van den tegenwoordigen wereldbrand kleiner scheen dan ooit in de 775 laatste tientallen jaren het geval is geweest.

Had men zich niet in Oostenrijk neergelegd bij het fait accompli der Servische verovering van Macedonië en van het feit, dat de handelsweg naar het Oosten via Saloniki in handen van den Servischen staat was gekomen? Was het dreigend conflict tusschen Oostenrijk en Italië omtrent het bezit van Albanië niet in der minne 780 geschikt door de stichting van het vorstendom Albanië, thans onzaliger gedachtenis? Had de langdurige spanning tusschen Engeland en Duitschland, gevolg eenerzijds van de sneller industrieele en commercieele ontwikkeling van Duitschland en het daar te lande snel veld winnende imperialisme, en anderzijds van de "Einkreisungspolitik", die door Engeland tegenover den nieuwen machtigen concurrent werd gevoerd, niet 785 plaats gemaakt voor een streven naar toenadering? Men had het immers tijdens den Balkanoorlog gezien, hoe zeer de Engelsche en de Deutsche diplomatie hadden samengewerkt om noodlottige verwickelingen te voorkomen. Gevolg van deze toenadering was het tot stand brengen van een overeenkomst in zake den Bagdad-spoorweg, waarbij aan Duitschland's streven naar economische expansie in Klein-Azië en Mesopotamië ruim 790 baan werd gelaten, doch tevens het bezit van het eindpunt der lijn, waardoor de veiligheid van Engeland's verbindingsweg met Voor-Indië bedreigd zou kunnen worden, in handen van Groot-Brittannië was gekomen. Een tijdperk van vreedzame samenwerking scheen te zijn aangebroken, en de fondsenbeurzen hadden deze verbetering in de internationale verhoudingen met een aanmerkelijk herstel begroet.

795 Dit proces werd in de hand gewerkt door de aanmerkelijke verruiming, die in het begin des jaars op de geldmarkt plaats vond, naarmate de middelen, die wegens het vroegere drukkende politieke aspect waren teruggehouden, in den omloop begonnen terug te keeren. Begin Januari was de geldkoers te Newyork van 10 tot 2% gedaald. Elders ging het al evenzoo. Het disconto der Engelsche Bank kon op 8 Januari van 5 op 4½% worden

800 teruggebracht, d.w.z. ruim drie maanden eerder dan de eerste verlaging in het vorige
jaar had plaats gehad, in den loop der maand kon de officieele rente verder
geleidelijk tot 3% worden gereduceerd. Een zoo snelle teruggang van het officieele
805 minimum had in geen 25 jaar plaats gevonden. Elders was het tempo der disconto-
verminderingen niet minder opmerkelijk. In de derde week van Januari vonden 11 disconto-
verminderingen plaats, o.a. in Oostenrijk, Duitschland, Engeland, Zweden, Denemarken,
Zwitserland, Noorwegen en België. Bij de Engelsche Bank nam de goudvoorraad in de 5
weken, eindigende 29 Januari met £10½ millioen toe. Het scheen dan ook, dat voor de
vele staten, gemeenten etc., die tijdens het vorige jaar hunne leeningsplannen hadden
810 moeten uitstellen wegens den toenmaals hoogst ongunstigen toestand der
beleggingsmarkt, een goede tijd ging aanbreken. Een uitgifte van \$50 millioen van den
Staat Newyork werd aanzienlijk overteekend. De emissie van een Pruisische leening van
M. 400 millioen vond een zoodanig onthaal, dat voor f71½ maal het gevraagde bedrag
werd ingeschreven, zoodat de regeering vrijheid vond om in plaats van M. 400
815 millioen, 600 millioen Mark toe te wijzen. Een schier ongekeerde rijzing op de
beleggingsmarkt ging met dit terugvloeien van middelen gepaard, en ook dit
verschijnsel scheen op zeer gunstige vooruitzichten voor het nieuwe jaar te zullen
wijzen. Zoo liepen Britsche consols te Londen in den loop van Januari van 71 3/4% tot
76% op; in de volgende maand werd zelfs een notering van 78% bereikt. Een
soortgelijke verheffing, zelfs nog meer geaccentueerd vond in tal van andere fondsen
820 plaats: de aandelen der Shell Company b.v. liepen gedurende Januari niet minder dan
60% op.
Intusschen heeft het in het begin des jaars ook niet aan minder gunstige factoren
ontbroken. Zoo hadden de enorme uitgiften van leeningen tot dekking van vlottende
schulden der regeeringen en groote maatschappijen tot gevolg, dat voor de behoeften
825 van handel en industrie, voor den bouw van nieuwe fabrieken etc. slechts weinig geld
beschikbaar bleef. In verband hiermede bleek weldra, dat het tempo van herstel in
zaken veel minder snel zou zijn dan aanvankelijk scheen te voorzien. Inderdaad heeft
zich deze toestand gedurende de volgende maanden meer en meer toegespitst en heeft de
eerste helft van 1914 eene industriele depressie gebracht van zoodanige intensiteit,
830 dat het zelfs de vraag scheen, of men met het naspel van een vroegere inzinking te
doen had, dan wel aan den vooravond van een nieuwe crisis stond. De gang der
gebeurtenissen van het tweede halfjaar heeft helaas het antwoord op de vraag maar al
te duidelijk gegeven, zij het ook ten gevolge van factoren, die destijds niet konden
worden voorzien.

835 Er waren verschillende factoren van binnenlandsche politiek, geen verband houdende
met de internationale positie, die reeds van stonde af aan drukkend op het zakenleven
hebben gewerkt. Voornamelijk was dit in de Vereenigde Staten het geval, waar de
eerste maanden des jaars zich hebben gekenmerkt door een felle herleving van de anti-
trust-beweging. President Wilson had een aantal wetsvoorstellen doen indienen, tot
840 kortwieling van de macht van het grootkapitaal, o.a. door te verbieden, dat een en
dezelfde persoon lid kon zijn van het bestuur van meer dan één groote bankinstelling,
of van verschillende spoorweg en industriele maatschappijen. Het was onder den
invloed van dit ontwerp, dat de heer Morgan zijn commissariaten bij 30 verschillende
ondernemingen neerlegde, en dat de Union Pacific haar plan openbaar maakte, de in
845 haar bezit zijnde aandelen der Baltimore & Ohio onder hare aandeelhouders te
verdeelen. De Newhaven-Boston & Maincombinatie en die der American Telephone
Corporation met de Western Union werden eveneens vrijwillig ontbonden, ten einde een
ingrijpen van regeeringswege te voorkomen. Elders waren andere factoren van depressie
aan het werk. In Frankrijk bracht het voorstel van het toenmalige kabinet Doumergue
850 tot het heffen van een inkomstenbelasting de gemoederen in beurskringen in beweging.
In Brazilië teekende zich meer en meer een ongunstige economische toestand af. In
Mexico steeg de politieke verwarring ten top. In Zuid-Afrika brak een groote
spoorwegstaking uit, die ook in politiek opzicht ernstige gevolgen scheen te zullen
855 hebben, en die voorts de vrees deed ontstaan, dat men in Engeland verstoken zou
blijven van aanvoer van geel metaal uit de Transvaalsche mijnen. Geen wonder dat,
althans wat speculatieve waarden betreft, de aanvankelijke verbetering niet lang
stand heeft kunnen houden. Te Newyork, waar o.a. Steel shares in de eerste weken des
jaars van 57½% tot 67½% waren gestegen, trad reeds einde Januari eene aanmerkelijke
860 teruggang in, toen het bleek, dat een herleving op economisch gebied vooralsnog
uitbleef, en toen de kwartaalstaat der trust de slechtste bleek te zijn sinds de
oprichting der maatschappij, met uitzondering alleen van de crisismaanden in 1903 en
1904. Een hevige daling in Rock-Island-waarden tegen het einde der maand, waarbij de
destijds reeds dreigende déconfiture haar schaduwen vooruit wierp, maakte aan het
865 kortstondige animo al ras een einde. Dit gold ook voor onze beurs, waar zich
aanvankelijk een groote bedrijvigheid in Amerikaansche waarden had ontwikkeld.

870 Steels, Amalgamateds, Cans, Eries, Southern Rails, Missouri's etc. waren hier in den
aanvang in zeer groote bedragen gekocht. Deze uitbreiding van het Nederlandsch belang
bij Amerikaansche waarden, nadat in de voorgaande jaren in steeds toenemende mate te
onzent was verkocht, heeft bij de latere internationale complicaties voor ons publiek
wrange vruchten gedragen.
Niet alleen voor Amerikaansche waarden was men destijds hier te lande op uitgebreide
schaal koper, ook voor andere fondsen bestond in den aanvang groote belangstelling.
875 Zoo onderscheidden tabaksaandeelen zich in de eerste weken des jaars door een
aanzienlijke rijzing. Ten gevolge van deze speculatieve bedrijvigheid en van den
grooten omvang der emissies ten onzent bleef geld hier in tegenstelling met de
buitenlandsche markten langen tijd zeer duur. Op hoe uitgebreide schaal hier tegen
het einde van 1913 en in den aanvang van 1914 nieuwe fondsen op de markt zijn
gebracht, moge hieruit blijken, dat gedurende November tot Januari voor een effectief
880 bedrag van ruim f82 millioen werd geëmitteerd, waarvan alleen in Januari voor ca. f46
millioen. Gedurende het eerste kwartaal van 1914 bedroegen de binnenlandsche
uitgiften ruim f93 millioen, waarvan f77,40 millioen in obligatiën. Bovendien werden
in dienzelfden tijd nog belangrijke bedragen buitenlandsche waarden hier te lande
geplaatst, o.a. een gedeelte eener Russische spoorweg-uitgifte, van een in Februari
uitgegeven Hongaarsche leening etc. Verschillende geldgevers zagen zich dan ook
885 genoodzaakt, aantrekkelijker voorwaarden aan te bieden, ten einde het succes der
uitgiften te verzekeren. Niet alleen werd voor de verschillende groote emissies,
zooals die van f12 millioen der Gemeente Rotterdam en van f10 millioen
Staatsspoorweg-obligatiën, het 4½% rentetype gekozen, doch bovendien deden beide
corporatiën bij deze uitgiften voor 5 jaren afstand van het recht van conversie.
890 Al dienden die nieuwe emissies, welke in de eerste maanden des jaars zoo overvloedig
aan den markt kwamen, in hoofdzaak tot het fundeeren van vlottende schuld, zij hadden
althans dit goede gevolg, dat de banken meer liquidewerken, en dus krachtiger het
bedrijfsleven konden gaan steunen, zoodat de hoop kon worden gekoesterd, dat langs
lijnen van geleidelijkheid ook handel en bedrijf zich weder krachtiger zouden kunnen
895 gaan ontwikkelen. Es hat nicht sollen sein!
De onstuimige beleggingsvraag, die de eerste weken van het jaar had gekenmerkt, heeft
trouwens niet lang aangehouden. Al spoedig werd de markt met nieuwe waarden
overvoerd, en begon het succes der verdere emissies te verminderen, zoodat men
evenals in de Unie weder zijn toevlucht moest gaan nemen tot het uitgeven van Notes
900 om in de meest dringende behoeften te voorzien. Daar kwam bij, dat half Februari de
Interstate Commerce Commission aankondigde, dat de beslissing in zake de aanvraag tot
verhooging der vrachttarieven op de oostelijke spoorweglijnen met 5% tot het najaar
zou worden uitgesteld, waardoor groote onzekerheid ontstond omtrent de
bedrijfsresultaten van een aantal der belangrijkste Amerikaansche spoorwegsysteem.
905 Wel heeft de zeer ongunstige indruk, welken deze aankondiging maakte, de Commissie
aanleiding gegeven op haar besluit terug te komen, en mede te deelen, dat de
uitspraak zoo spoedig mogelijk, wellicht nog vóór Juni zou plaats vinden. Uit den
gang van het onderzoek bleek echter, dat op een spoedige beslissing niet viel te
rekenen, en maandenlang heeft deze factor, en de elkaar voortdurend tegensprekende
910 berichten omtrent den vermoedelijken aard der uitspraak, de Amerikaansche markt
gedrukt, en het doen van zaken ten slotte bijna onmogelijk gemaakt. Toen de zoo lang
en met zooveel ongeduld verbeide beslissing ten slotte afkwam, was de Europeesche
oorlog is vollen gang en de beurs gesloten. De decisie ging dan ook, toen deze
eindelijk bekend werd, volkomen onopgemerkt voorbij.
915 Aan het herstel van het economisch leven in de Unie heeft deze onzekerheid intusschen
geen goed gedaan. In den aanvang des jaars bedroeg het aantal werkloozen in de
Vereenigde Staten niet minder dan ?? millioen, wel een bewijs, hoe diep de depressie
van het vorige jaar had doorgewerkt. Toen de hoop op een spoedig herstel na de
jaarswisseling begon te verminderen, verkreeg de markt dan ook weldra een uiterst
920 lusteloos aanzien, en dit werd er niet beter op, toen in enkele speciale fondsen een
uiterst alarmeerende daling intrad. Voornamelijk Rock Island-aandeelen moesten het
daarbij ontgelden. In korten tijd daalden de gewone aandelen van 12 tot 4%, de
preferente van 18 tot 7%. Ook andere lichte aandeelsoorten en wel voornamelijk die,
waarbij het Nederlandsche publiek sterk betrokken is, begonnen echter weldra een zeer
925 ongunstige houding aan den dag te leggen. Zoo liepen Denvers in Februari van 19 tot
10½%, preferente Wabash van 9½ tot 5%, Rumely pref. van 37 28 terug. Waar men hier
aanvankelijk bij de teruggaande koersen sterk heeft gekocht, heeft de steeds grootere
omvang, welken de daling weldra aannam, de verliezen voor ons publiek des te
gevoeliger doen worden. Een geweldige teruggang in Marine-waarden vergrootte de ten
930 onzent aangerichte verwoesting. Half Februari daalden de obligatiën in twee dagen
tijds 12%, ten gevolge van zeer groote verkoopen van een publiek, dat na den enormen

935 teruggang in Rock Island-waarden uiterst zenuwachtig was geworden, en in een verkeerd
opgevatte uitspraak in zake het Titanic-proces aanleiding vond tot groote verkoopen,
welke elders slechts op veel verlaagde koersen tegenwicht konden vinden. Gunstige
940 factoren, zooals de mededeeling, dat vrijwel alle Nationale Banken in de Vereenigde
Staten zich bereid hadden verklaard om toe te treden tot het nieuwe Federale Reserve
Systeem, zoodat de hervorming der bankwetgeving in de Unie een onverwacht succes
beloofde te verkrijgen, bleven bij de moedeloze houding, waartoe de fondsenmarkt
945 tegen het voorjaar was vervallen vrijwel zonder uitwerking. Hoe sterk de
bedrijvigheid was ingekrompen, kan hieruit blijken, dat trots de aanvankelijk groote
emissies het totaalbedrag der nieuwe uitgiften in de Vereenigde Staten gedurende de
eerste maanden des jaars slechts 306 millioen dollar bedroeg tegen 394 millioen in
het vorige jaar, en het kapitaal van nieuw opgerichte maatschappijen 171 millioen
tegen 524 millioen het jaar te voren.
945 (Wordt vervolgd.) D. K.